

De witgewolde kudde

door Freek van der Meer

Natuurlijk kent u het schone lied van de grote, stille heide, waarop de eenzame herder ronddwaalt, terwijl de witgewolde kudde trouw bewaakt wordt door de hond.

Ook ik heb het geleerd, in de tijd dat de jongenskiel nog zalig om mijn schouders gleed, zoals dat heet. En als we met lange uithalen galmden hoe „ve-her” die heide van ons dorpsschooltje was, dan kreeg ik visioenen van een scheper met een lange baard, een breikous, een hond, een hoorn en wat verder nog tot des mans gereedschap mag worden gerekend.

De herder met zijn kudde is tientallen jaren een soort visioen gebleven. Later eigenlijk een vrijwel vergeten visioen, dat alleen opdook bij het horen van het sentimentele schoolliedje of wanneer we op de hei wandelden. Maar deze zomer, in onze vakantie, werd het plots werkelijkheid. Dat kwam zo:

We fietsten op de heide bij Ede op de Veluwe en rustten op een heuveltje wat uit. Er was daar een schitterend uitzicht op de wijde, glooiende velden, waarop de grauwe tinten van de hei zich aan de golvende einder geleidelijk oplostten in het blauwgroen van de wazige, verre bomen.

De wulpen, die ons trompettend en jodelend hadden verwelkomd, zweefden omlaag en verdwenen achter de bulten. Leeuwerikken fladderden als bijna onzichtbare stipjes jubelend tegen de hoge zomerhemel.

In de wijde omtrek waren we de enige menselijke wezens. Dit verklaart misschien waarom we zo'n overweldigende belangstelling hadden van ontelbare vliegen en andere insecten, die zoemend, kriebelend, bijtend, stekend en gonzend om onze hoofden dartelden.

Opeens hoorden we een ander geluid, dat we niet konden thuisbrengen. Het zachte geklingel werd door de wind vanuit de verte aangedragen. We stonden op en keken in de richting, vanwaar het kwam. En daar zagen we dat het visioen van de schoolbanken werkelijkheid was geworden.

Een grote kudde van driehonderd schapen trok over de heide. Er waren witte, zwarte en bonte en ze werden begeleid door herder Van der Pol uit Ede en zijn witte hond Hertha.

De lucht was vol van het rinkelen der belletjes en van het knisterende geluid, dat de honderden dribbelpootjes in de heidestruiken maakten.

Af en toe was er een schaap, dat van het „rechte pad” afweek en enkele tientallen meters terzijde aan een struikje ging knabbelen dat er beslist lekkerder uitzag dan die, waar de andere liepen. Maar de witte hond was er met een paar grote sprongen bij om de deserteur terug te jagen.

Als de hond dorst had, liep hij naar de herder en keek hem vragend aan. De man hurkte neer en goot in zijn klomp wat water uit zijn veldfles, dat het dier gretig opsleurpte, zonder echter de schapen uit het oog te verliezen.

Toen de zon langzaam wegzakte achter de hoge dennen in het westen en de schaduwen van de uitgebloeide bremstruiken en de jeneverbessen steeds langer werden, dreef de herder de schapen huiswaarts, naar de grote, schilderachtige kooi bij de straatweg.

Eerst ging het langzaam, want steeds waren er dieren die door Hertha bij de kudde moesten worden teruggebracht. Maar de laatste kilometer werd rennend afgelegd. Op de zandige plaatsen wierpen de hollende dieren grote wolken stof op, die door de wind traag over de hei werden geblazen.

Dringend verdwenen ze achter de grote deuren van de kooi. Even nog moest Hertha assisteren om een eigenwijs lam naar binnen te jagen. Toen werden de deuren gesloten tot de volgende morgen.

Nu wordt er op verschillende wijze geoordeeld over het houden van schapen op de heide. Vroeger was het een harde noodzaak. Toen moest de boer de

mest van de dieren hebben om er zijn schrale akkertjes mee te bemesten. Nu — na de intrede van de kunstmest — is dit niet meer nodig. Er zijn mensen, die beweren dat zo'n kudde op de heide veel schade aanricht: de schapen maken de bovenlaag van de grond te los, zodat deze gemakkelijk verstuift, en brengen ook schade aan de bomen en struiken door hun geknabbel. Anderen daarentegen verzekerden ons, dat dit juist niet het geval is, omdat de dieren de oude twijgen steeds afeten, zodat de heide nieuwe loten kan vormen. Zou dit niet gebeuren, dan werd het binnen korte tijd een wildernis van eiken en berken.

Maar hoe het zij, voor ons is deze belevenis op de heide bij Ede één van de hoogtepunten van onze vakantie geworden. Kunt u zich voorstellen dat we iets van de weemoed van het schoolversje voelen, als we — weergekeerd in het vlakke polderland — de foto's van toen bekijken en terugdenken aan de grote, stille heide?

Wat de leden ons schreven

Over de visarend

Zondagmiddag 29 april '56 namen mijn vrouw en ik een *visarend* waar nabij de Jeugdherberg „Rhynauwen“ te Bunnik (Utr.). Aanvankelijk dachten wij aan een reiger, toen hij in de verte aan kwam vliegen en gisten wij waar hij vandaan zou komen, aangezien de dichtstbijzijnde kolonie verdwenen is door het jaarlijkse vuurwerk, dat op Koninginnedag enkele meters van de nesten afgestoken wordt. De vleugelslag was echter te vlug. Het bidden deed ons spoedig zien dat het een grote roofvogel was. De witte onderkant was zeer opvallend. Later viste hij met veel elan in de nabij gelegen fortgracht, waarbij het water hoog opspatte. Schuw was hij helemaal niet. Van de vele troepen wandelaars, die met trommels, in colonneverband, de stilte verdreven, trok hij zich niets aan. Aanvallen van een troep spreeuwen negeerde hij, die van enige luid gillende grutto's trachtte hij te vermijden.

C. G. F. Schütz

Over de waterhoentjes

Op blz. 64 van het aprilno. van *Natura* vraagt G. Haegens, of het meer voorkomt, dat waterhoentjes, „zelfs vlak bij open wakken“ hoog in de bomen zitten. Antwoord: volstrekt geen zeldzaam verschijnsel, dat niet alleen 's winters, maar ook 's zomers wel waar te nemen is. Ik vermoed, dat de dieren zich op deze wijze in veiligheid stellen voor rondsluipende katten, wezels, bunzings e.d. wanneer zij zich op de wal ophouden en daar rusten of slapen. Dezelfde inzender verbaasde zich over een luut in een wak, waaromheen een druk verkeer was, waarvoor het dier niet wegvluchtte. Misschien zou de heer Haegens zich nog meer verbazen als hij 's zomers een boottochtje door het Friese waterland maakte en daar plaatsen aantrof, vooral bij de dorpen, waar de futen zo weinig schuw zijn, dat zij vaak tot op weinige meters afstand van de bootjes, zowel motor- als zeilbootjes, komen en rustig zwemmen en duiken.

D. Toornstra

ONZE ERESCHULDEN

Verantwoording van bedragen tot en met 2 mei 1956 ontvangen: Ch. L. te Haarlem f 6,—; Mr J. W. K. te Enschede f 6,—; H. W. H. te Almelo f 10,—; D. G. J. B. te Amersfoort f 6,—; W. J. S. te Rotterdam f 10,—; D. M. S. te Hengelo (O.) f 6,—. Totaal van deze verantwoording f 43,—. Sinds in januari 1956 ontvangen: f 982,30. De

Ereschulden bedroegen in totaal bijna f 7000,—. We zijn er dus nog niet. Giften, kunnen gestort worden op giro 105855 t.n.v. Penningmeester K.N.N.V. te Amsterdam met vermelding: Ereschulden.